

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET V. R. protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 55102/13)

PRESUDA

STRASBOURG

13. listopada 2015.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu V. R. protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *Predsjednica*,
Paul Lemmens,
Helen Keller,
Ksenija Turković,
Egidijus Kūris,
Robert Spano,
Jon Fridrik Kjølbro, *suci*,

i Stanley Naismith, *Tajnik odjela*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 22. rujna 2015.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je temeljem zahtjeva (br. 55102/13) protiv Republike Hrvatske što ga je 25. srpnja 2013. godine hrvatski državljaniin g. V. R („podnositelj”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”). Predsjednik Odjela prihvatio je zahtjev podnositelja zahtjeva da njegovo ime ne bude obznanjeno (Pravilo 47. stavak 4. Poslovnika Suda).

2. Podnositelja je zastupala gđa L. Horvat, odvjetnica iz Zagreba. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva naveo je kako mu je bilo onemogućeno učinkovito sudsko preispitivanje njegovog istražnog zatvora od strane Ustavnog suda Republike Hrvatske, suprotno članku 5. stavku 4. Konvencije.

4. Zahtjev je prvotno dodijeljen Prvom odjelu Suda (Pravilo 52. stavak 1. Poslovnika Suda). Dana 16. prosinca 2013. godine Vlada je obaviještena o prigovoru, a ostatak zahtjeva proglašen je nedopuštenim. Dana 1. rujna 2015. godine Sud je promijenio sastav svojih Odjela (Pravilo 25. stavak 4.). Ovaj je zahtjev stoga dodijeljen novosastavljenom Drugom odjelu (Pravilo 52. stavak 1.).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositelj zahtjeva je rođen 1992. godine.

6. Dana 8. svibnja 2013. godine uhićen je zbog sumnje na spolni odnošaj bludne radnji, prema dvoje djece.

7. Dana 10. svibnja 2013. godine sudac istrage Županijskog suda u Z. odredio mu je istražni zatvor temeljem članka 123. stavka 1. točaka (2) i (3) Zakona o kaznenom postupku (opasnost od utjecanja na svjedoke i ponavljanja kaznenog djela).

8. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu 17. svibnja 2013. godine. Dana 21. svibnja 2013. godine, izvanraspravno vijeće Županijskog suda odbilo je njegovu žalbu kao neosnovanu, potvrdivši rješenje suca istrage.

9. Dana 6. lipnja 2013. godine sudac istrage produljio je istražni zatvor podnositelju zahtjeva temeljem članka 123. stavka 1. točke (3.) Zakona o kaznenom postupku (opasnost od ponavljanja kaznenog djela) iz razloga što bi mogao ponovno počiniti kaznena djela protiv žrtava ako bi bio na slobodi.

10. Podnositelj zahtjeva je podnio žalbu 12. lipnja 2013., tvrdeći da ne postoji sumnja da je počinio predmetna kaznena djela te navodeći brojne nedostatke u postupku prilikom produljivanja njegovog istražnog zatvora.

11. Dana 14. lipnja 2013. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda odbilo je žalbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu, potvrdivši stajalište suca istrage. Rješenje je uručeno punomoćniku podnositelja zahtjeva 26. lipnja 2013.

12. Dana 5. srpnja 2013. godine podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske protiv rješenja od 14. lipnja 2013. godine osporavajući rješenja o njegovom istražnom zatvoru. Posebice je tvrdio kako ne sadrže odgovarajuće obrazloženje te da postupak za određivanje i produljivanje istražnog zatvora nije bio propisno poštovan.

13. Dana 8. srpnja 2013. godine podnositelj je optužen pred Općinskim kaznenim sudom u Z. zbog kaznenih djela spolnog odnošaja s djetetom i bludnih radnji.

14. Istoga dana, optužno vijeće toga suda, produljilo je njegov istražni zatvor temeljem članka 123. stavka 1. točke (3.) Zakona o kaznenom postupku (opasnost od ponavljanja kaznenog djela). Rješenje je uručeno podnositeljevom punomoćniku 15. srpnja 2013.

15. Dana 10. srpnja 2013. godine podnositelj zahtjeva osporio je rješenje podnijevši žalbu Županijskom sudu, tvrdeći kako ne sadrži odgovarajuće obrazloženje te navodeći nedostatke u postupanju Općinskog suda.

16. Istoga dana Ustavni sud proglasio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva od 5. srpnja 2013. (vidi prethodni paragraf 12.) nedopuštenom jer je u međuvremenu doneseno novo rješenje o njegovom istražnom zatvoru (vidi prethodni stavak 14.) te on više nije bio u istražnom zatvoru temeljem rješenja kojem je prigovorio.

17. Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske uručeno je punomoćniku podnositelja zahtjeva 18. srpnja 2013.

18. Dana 19. srpnja 2013. godine izvanraspravno vijeće Županijskog suda, prilikom ispitivanja žalbe podnositelja zahtjeva od 10. srpnja 2013. godine (vidi prethodni paragraf 15.), ukinulo je rješenje od 8. srpnja 2013. godine kojim j eproduljen podnositeljev istražni zatvor te je vratio predmet na ponovni postupak Općinskom sudu.

19. Dana 22. srpnja 2013. godine optužno vijeće toga suda pustilo je podnositelja zahtjeva iz istražnog zatvora, određujući niz mjera opreza uz njegovo puštanje.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Mjerodavno domaće pravo

1. Ustav Republike Hrvatske

20. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske, „Narodne novine” br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010 i 5/2014) glase kako slijedi:

Članak 22.

„Čovjekova je sloboda i osobnost nepovrediva.

Nikom se ne smije oduzeti ili ograničiti sloboda, osim kada je to određeno zakonom, o čemu odlučuje sud.”

2. Ustavni zakon o Ustavnom sudu

21. Mjerodavni dio Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („Narodne novine” br. 49/2002) glasi kako slijedi:

Članak 62.

„1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo) ...

2. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.”

Članak 72.

„Ustavni sud će rješenjem odbaciti ustavnu tužbu: ako nije nadležan; ako je ustavna tužba nepravodobna, nepotpuna, nerazumljiva ili nedopuštena. Tužba je nedopuštena: ako nije iscrpljen dopušteni pravni put, odnosno ako podnositelj tužbe u prethodnom postupku nije koristio dopušteno pravno sredstvo, osim iznimke predviđene u članku 62. ovoga Ustavnog zakona, ako je tužbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za

njezino podnošenje, te ako je tužbu podnijela pravna osoba koja ne može biti nositelj ustavnih prava.”

3. *Zakon o kaznenom postupku*

22. Mjerodavna odredba Zakona o kaznenom postupku, „Narodne novine”, br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 121/2011, 91/2012 i 143/2012) propisuje:

Osnove za određivanje pritvora

Članak 123.

„(1) Istražni zatvor se može odrediti ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo i ako:

...

2. osobite okolnosti upućuju na opasnost da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za kazneni postupak ili da će ometati kazneni postupak utjecajem na svjedoke, vještake, sudionike ili prikriivače,

3. osobite okolnosti upućuju na opasnost da će ponoviti kazneno djelo ...”

B. Mjerodavna praksa

23. Dana 13. siječnja 2014. godine, u svojoj odluci U-III-5449/2013, Ustavni sud Republike Hrvatske odlučio je da treba izmijeniti svoj pristup u predmetima u kojima je podnesena ustavna tužba protiv rješenja o istražnom zatvoru koje je u međuvremenu zamijenjeno novim rješenjem o istražnom zatvoru, prije no što je Ustavni sud Republike Hrvatske donio odluku u tom predmetu. Smatrao je da, u svjetlu zahtjeva članka 5. stavka 4. Konvencije, treba ispitati osnovanost takvih ustavnih tužbi. Mjerodavni dio odluke glasi:

„6. Praksa ESLJP-a u odnosu na Hrvatsku pokazuje da je Ustavni sud dužan preispitati navedena stajališta u svjetlu članka 5. stavka 4. Konvencije.

...

Ustavni sud dužan je, međutim, uskladiti svoju praksu sa zahtjevima članka 5. stavka 4. Konvencije. To u konkretnom slučaju znači da je Ustavni sud dužan meritorno ispitati prigovore podnositelja ustavne tužbe protiv osporenih rješenja o produljenju njegova pritvora, iako su ta rješenja prestala važiti ..., prije okončanja postupka pred Ustavnim sudom. ...”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 5. STAVKA 4. KONVENCIJE

24. Podnositelj zahtjeva prigovorio je kako mu je bilo onemogućeno učinkovito sudsko preispitivanje njegovog istražnog zatvora od strane Ustavnog suda Republike Hrvatske, kako je predviđeno člankom 5. stavkom 4. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.”

A. Dopuštenost

25. Sud je utvrdio kako zahtjev nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Utvrdio je nadalje da nije nedopušten ni po bilo kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. *Tvrđnje stranaka*

26. Podnositelj zahtjeva je naveo kako je Ustavni sud Republike Hrvatske postupio protivno dobro utvrđenoj sudskoj praksi Suda proglašenjem njegove ustavne tužbe nedopuštenom samo zato što je u međuvremenu doneseno novo rješenje o njegovom istražnom zatvoru, iako to u biti nije dovelo do nikakve promjene njegova položaja. Nadalje, istaknuo je kako je pravilno iscrpio sva domaća pravna sredstva, uključujući ustavnu tužbu, i da nije bilo ništa u njegovom ponašanju što bi upućivalo da nije ustrajno koristio dostupna pravna sredstva. Sukladno tome, prema njegovom mišljenju, takva praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske lišila je postupak preispitivanja postupka istražnog zatvora svake značajne svrhe i učinkovitosti.

27. Vlada je posebice tvrdila kako domaći pravni sustav podnositelju zahtjeva osigurava učinkovit postupak za osporavanje osnove i trajanja njegovog istražnog zatvora pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske. Istaknula je da su postupovni zahtjevi za donošenje odluke o osnovanosti ustavne tužbe ovisili o dva uvjeta. Prvo, podnositelj zahtjeva je morao biti u istražnom zatvoru i drugo, osporavano rješenje o njegovom istražnom zatvoru trebalo je biti na snazi u trenutku donošenja odluke od strane Ustavnog suda Republike Hrvatske. Takva je praksa imala pravno i postupovno opravdanje jer je Ustavni sud Republike Hrvatske želio održati svoje ovlasti preispitivanja praktičnim i učinkovitim ograničavajući svoje preispitivanje na postojeća rješenja o istražnom zatvoru. Budući da

podnositelj zahtjeva nije podnio ustavnu tužbu protiv rješenja o istražnom zatvoru od 6. i 14. lipnja 2013. godine sve do 5. srpnja 2013. godine (vide prethodni paragraf 12.), i budući da je u međuvremenu, 8. srpnja 2013. godine, doneseno novo rješenje o njegovom istražnom zatvoru (vidi prethodni paragraf 14.), Ustavni sud Republike Hrvatske je 10. srpnja 2013. godine proglasio njegovu tužnu nedopuštenom bez ispitivanja njezine osnovanosti. Istražni zatvor podnositelja zahtjeva je međutim kasnije bio ispitan od strane Županijskog suda u Z. i on je u konačnici bio pušten iz istražnog zatvora.

2. Ocjena Suda

(a) Opća načela

28. Sud ponavlja kako je svrha članka 5. stavka 4. da osigura osobama koje su uhićene i pritvorene pravo na sudski nadzor zakonitosti mjera kojima su podvrgnuti (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, predmete, *Ismoilov i drugi protiv Rusije*, br. 2947/06, stavak 145., 24. travnja 2008., i *Petkov i Profirov protiv Bugarske*, br. 50027/08 i 50781/09, stavak 66., 24. lipnja 2014.). Pravno sredstvo mora biti dostupno osobi za vrijeme njezinog pritvora, kako bi joj se omogućila brza sudska kontrola zakonitosti pritvora, koja može dovesti, kad je to moguće, do njezinog puštanja na slobodu. Postojanje pravnog sredstva koje zahtijeva članak 5., stavak 4. mora biti dovoljno izvjesno, ne samo u teoriji nego i u praksi, u suprotnom nedostajat će mu dostupnost i učinkovitost koje se zahtijevaju tom odredbom (vidi predmete *Vachev protiv Bugarske*, no. 42987/98, § 71, ECHR 2004-VIII, i *Margaretić protiv Hrvatske*, br. 16115/13, stavak 113., 5. lipnja 2014.).

29. Dostupnost pravnog sredstva podrazumijeva, *inter alia*, da okolnosti koje su vlasti dobrovoljno stvorile moraju biti takve da podnositeljima pruže stvarnu mogućnost korištenja toga pravnog sredstva (vidi, na primjer, predmete *Čonka protiv Belgije*, br. 51564/99, stavci 46. i 55., ECHR 2002-I, i *Stephens protiv Malte (br. 2)*, br. 33740/06, stavak 83., 21. travnja 2009.).

30. Nadalje, članak 5. stavak 4. u sebi sadrži, kao i članak 6. stavak 1., pravo na pristup sudu, koje može biti podložno samo razumnim ograničenjima koja ne narušavaju samu njegovu bit (vidi predmete *Shishkov protiv Bugarske*, br. 38822/97, stavci 82.-90., ECHR 2003-I, i *Bochev protiv Bugarske*, br. 73481/01, stavak 70., 13. studenoga 2008.). Iako članak 5. stavak 4. ne obvezuje države ugovornice da uspostave drugu razinu nadležnosti za preispitivanje zahtjeva za puštanje iz pritvora, ipak zahtijeva da država koja uspostavi takav sustav mora, u načelu, pritvorenicima omogućiti ista jamstva u žalbenom postupku kao i u prvom stupnju (vidi predmet *Peša protiv Hrvatske*, br. 40523/08, stavak 126., 8. travnja 2010.).

(b) Primjena tih načela na ovaj predmet

31. Sud primjećuje kako je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva od 5. srpnja 2013. godine protiv rješenja od 6. i 14. lipnja 2013. godine kojima mu je produljivan istražni zatvor (vidi prethodni paragraf 12.) Ustavni sud Republike Hrvatske proglasio nedopuštenom 10. srpnja 2013. godine, iz razloga što je 8. srpnja 2013. godine (vidi prethodne paragrafe 14. i 16.) doneseno novo rješenje kojim mu je bio produljen istražni zatvor.

32. Sud je već u drugim hrvatskim predmetima ispitivao praksu Ustavnog suda Republike Hrvatske kojom se ustavne tužbe proglašavaju nedopuštenima kada je doneseno novo rješenje o produljenju pritvora, a prije nego što je on donio svoju odluku. S tim u vezi, Sud je utvrdio povredu članka 5. stavka 4. Konvencije zbog toga što je propust Ustavnog suda Republike Hrvatske da odluči o osnovanosti ustavnih tužbi podnositelja onemogućio pravilan i smislen rad sustava za preispitivanje pritvora/istražnog zatvora, kako je propisan domaćim pravom (vidi naprijed citirani predmet *Peša*, stavak 126.; *Hađi protiv Hrvatske*, br. 42998/08, stavak 47, 1. srpnja 2010.; *Bernobić protiv Hrvatske*, br. 57180/09, stavak 93., 21. lipnja 2011.; *Krnjak protiv Hrvatske*, br. 11228/10, stavak 54., 28. lipnja 2011.; *Šebalj protiv Hrvatske*, br. 4429/09, stavak 223., 28. lipnja 2011.; *Getoš-Magdić protiv Hrvatske*, br. 56305/08, stavak 106., 2. prosinca 2010.; *Trifković protiv Hrvatske*, br. 36653/09, stavci 139.-140., 6. studenoga 2012.; i naprijed citirani predmet *Margaretić*, stavci 119.-121.).

33. Iako Sud primjećuje pozitivne promjene u pristupu Ustavnog suda Republike Hrvatske uvedene u siječnju 2014. godine, kojima se uklanjanju bilo koji nedostaci učinkovitosti preispitivanja pred njim (vidi prethodni stavak 23.), primjećuje da je s predmetom podnositelja zahtjeva postupano prema starom obrascu, za koji je utvrđeno da je protivan zahtjevima članka 5. stavka 4. Konvencije. Sud stoga ne vidi nikakav razlog da odstupa od svojih utvrđenja iz ranije citiranih predmeta (vidi prethodni stavak 32.).

34. Stoga je došlo do povrede članka 5. stavka 4. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

35. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

36. Podnositelj zahtjeva tražio je 794,56 eura (EUR) za materijalnu štetu zbog gubitka zarade tijekom trajanja istražnog zatvora, te 7 000 EUR za nematerijalnu štetu.

37. Vlada smatra da je podnositeljev tužbeni zahtjev pretjeran, neosnovan i nepotkrijepljen.

38. Sud ne nalazi nikakvu uzročnu vezu između utvrđene povrede i navodne materijalne štete; stoga odbija ovaj zahtjev. S druge strane, dodjeljuje podnositelju 1 000 EUR na ime nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koji bi se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

39. Podnositelj zahtjeva također potražuje 4 302,63 EUR na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i ovim Sudom.

40. Vlada smatra da je ovaj tužbeni zahtjev pretjeran i nepotkrijepljen.

41. Prema sudskoj praksi Suda podnositelj ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ukoliko je dokazano da su stvarno i nužno nastali i bili razumni glede iznosa. U ovome predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi podnositelju iznos od 3 300 EUR na ime troškova po svim osnovama uvećan za sve poreze koji bi mogli biti zaračunati.

C. Zatezne kamate

42. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 5. stavka 4. Konvencije;
3. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju, u roku od tri mjeseca od dana konačnosti presude temeljem članka 44. stavka 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune (HRK) prema tečaju važećem na dan isplate:
 - (i) 1 000 EUR (tisuću eura), uvećano za sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati, na ime nematerijalne štete;
 - (ii) 3 300 EUR (tri tisuće tristo eura), uvećanih za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva, na ime troškova i izdataka;

(b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

4. *Odbija* preostali dio tužbenog zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 13. listopada 2015. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
Tajnik

Işıl Karakaş
Predsjednica